CÂTEVA CONSIDERAŢII ASUPRA CONSTRUCŢIEI ADVERB + *DE* + ADJECTIV

MELITTA SZATHMARY
Universitatea din Craiova

Este bine cunoscut şi tot mai răspândit procedeul de redare a superlativului absolut prin construcţia **adverb + *de* + adjectiv**, ideea de superlativ „fiind datorată semanticii adverbului, purtător al unor seme gradual-superlative" (GALR I 2005: 162).

Acest tip de construcţie este prezent atât în limba literară şi în vorbirea oamenilor cultivaţi, cât şi în limba vorbită, până la exprimarea familiar-argotică, având grade diferite de expresivitate.

Cornelia Mihai (1963) consideră că este dificilă o clasificare semantică a adverbelor, dată fiind varietatea noţiunilor exprimate. Definitorie pentru această clasă ar fi circulaţia mare (sunt cuvinte mult folosite de o masă largă de vorbitori), bogăţia semantică (implicit, am adăuga noi, cea contextuală) şi nonapartenenţa strictă la un stil sau altul.

De asemenea „argoul şi «slang»-ul ziaristic, limbajul politic şi o anumită internaţionalizare a limbii propun mereu noi posibilităţi de expresie, care se impun prin influenţa crescândă a mass-media" (Lüder 1995: 108).

Ne-am propus analiza selectivă a câtorva construcţii pentru care am considerat necesare următoarele precizări:

− deşi alese subiectiv, urmărind mai ales ineditul şi expresivitatea asocierilor, am avut în vedere şi frecvenţa lor în mass-media actuale, uneori până la clişeizare; plecând de la o anumită construcţie, am căutat adverbul şi în alte contexte în care s-ar putea actualiza;

− adjectivele cu care se combină adverbele sunt doar enumerate, fiind uneori însoţite de un context minimal (substantivul/substantivele determinate) pentru dezambiguizare;

− în exemplele mai detaliate, pe lângă ilustrarea obişnuită a unei situaţii prezentate, am semnalat şi asocierile de sensuri opuse (Sop), asocierea adverbelor cu adjective greu sau deloc compatibile (Incomp) precum şi asocierea adverbelor cu adjective care, prin definiţie, sunt superlative (Sup)[1].

Materialul ilustrativ pe care se bazează comentariile noastre a fost excerptat din surse diferite, în special din presa actuală. Sursele care atestă existenţa acestor combinaţii au fost consultate electronic, cu ajutorul motorului de căutare Google.

1. Pentru a evidenţia calităţile unui produs sau avantajele produsului recomandat în raport cu altele similare, discursul publicitar recurge frecvent, la construcţii superlative.

[1] Pentru a nu repeta aceeaşi precizare la fiecare exemplu unde se regăsesc situaţiile de mai sus, am creat abrevieri pe care le vom nota la finalul exemplului în cauză.

BDD-V820 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.188 (2026-11-07 07:03:21 UTC)

1.1. Impecabil („care este fără cusur, ireproşabil, perfect, desăvârşit”)[1] este deja bine-cunoscut, din reclamele pentru detergenţi, în construcţiile (rufe) *impecabil de albe, impecabil de curate*.

Construcţiile se regăsesc şi în prezentările de pe site-urile diferitelor spaţii de cazare, restaurante, substantivele determinate fiind: *camere, băi, aşternuturi, cearşafuri, prosoape, feţe de masă, şervete* ş.a.

(1) *În living-ul comun: prăjitor de pâine, filtru de cafea, cuptor cu microunde, plasmă şi dvd-player, feţe de masă* impecabil de curate. (goingout.ro/pensiunea-pel-flora-bran)

Impecabil de se actualizează însă şi în alte contexte: *clară/politicoşi/fine şi catifelate/reuşit/prost/stupid/strălucitor/lucios/frumos/logic şi cuminte (discurs) cald* etc.

(2) *Lentilele de contact PureVision® de la Bausch & Lomb sunt primele lentile create cu tehnologia inovatoare AerGel™, oferind o vedere* impecabil de ***clară***. (bausch.ro)
(3) *Peste 65C este **impecabil de fierbinte**. Ce cooler foloseşti? Şi dacă nu schimbi cât de curând cooleru, va fi un procesor **impecabil de ars**...* (forum.chip.ro)
(4) *Jocul ei actoricesc* impecabil de ***imaculat** este asemenea unui nestemat de o raritate extraordinară.* (filmblog.ro) (Sup)

1.2. Strălucitor („1.care străluceşte, care împrăştie lumină 2. (Despre ochi, privire, faţă) Plin de strălucire, expresiv, luminos. ♦ (Despre culori) Viu, violent. 3. Fig. Fastuos, splendid”) apare în construcţia (*dinţi*) *strălucitor de albi* în reclamele la pastele de dinţi.

(5) a. *Mizează pe Super Cristal AntiCarie pentru o respiraţie proaspătă, alege Super Cristal SuperAlb pentru dinţi* strălucitor de albi (comunicatemedia.ro)
b. *Cu Dental White poţi avea dinţii **strălucitor de albi**.*(dintialbi.ro)

Strălucitor de curate a devenit construcţia emblematică în sloganurile publicitare ale produselor de curăţat, determinând substantivele: *suprafeţe, geamuri, pahare, farfurii, vase* ş.a.

(6) *Cif elimină uşor până şi cea mai dificilă murdărie de pe diferite suprafeţe din locuinţă, fără să le zgârie şi lăsându-le* strălucitor de curate. (unilever.ro)

Strălucitor de proaspete/negre/frumoasă/modern/roşiatice (castane):

(7) *Alistair Cooke afirma că partitura e „**strălucitor de amatoare**”, împrumutând câte puţin din stilurile mai multor compozitori clasici.* (agenda.liternet.ro) (Sop)

1.3. Periculos („care prezintă sau poate prezenta un pericol; primejdios”) este mai puţin întâlnit în discursul publicitar:

(8) *LION este un baton uşor, cu o textură complexă şi* periculos de ***bună***. (nestle.ro)

dar se actualizează în contexte dintre cele mai diverse.

Periculos de *sexy/proşti/inteligent/mare/penibil/abundente/uman/leneşă şi inactivă (ţară)/prostănac/plictisitoare/puternică (maşină)/imprecise (sondajele)/sincer/fragil/adânc/*

[1] Sursa sensurilor/definiţiilor/sinonimelor este http://www.dexonline.ro.

BDD-V820 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.188 (2026-11-07 07:03:21 UTC)

incompetentă (clasa politică)/atrăgătoare/caldă/exact/captivantă/amuzant/mic (nivelul inflaţiei)/dezbinată (Europa)/impredictibilă (instabilitatea politică)/sugestiv etc.:

(9) *Întâmplător, cu totul întâmplător am cunoscut un băiat. Un băiat* ***periculos de simpatic, periculos de tânăr, periculos de amabil****.* (maurice.onemagazin.ro)

(10) *Ce te chinui aşa... cu cercei, cu ţigarea, cu ochelari de soare şi te strâmbi în oglinda? Pune un afiş pe tine „****periculos de periculos****”, e mai simplu!* (pitipoancasicocalarul.blogspot.com)

1.4. Prin sensul de bază, **delicios** („(despre mâncăruri şi băuturi) Foarte gustos, savuros. ♦ Fig. Extrem de plăcut, încântător, fermecător”) ar trebui să apară în asocieri limitate. Sensul figurat însă pare a fi mai bine reprezentat, iar exemplele de mai jos confirmă acest lucru.

Delicios de *bună/sănătoasă (piele)/sănătoase (brânzeturi)/frumos/rafinat (gust)/gustos/ excentrică/aromat şi cremos (nectar)/omenească (eroare)/fermecătoare/imorală/încurcată (poveste)/scandalos (nonconformism)/înviorante şi suculente (mere)/naiv/spontană şi contemporană (poveste)/ispititoare şi aromate/poetice haotic ironică (intrigă)* etc.:

(11) *Faceţi cunoştinţă cu gama inovatoare Herbal Essences - creată pentru un păr* ***delicios de frumos*** *şi pentru un moment special de fantezie şi răsfăţ în fiecare dimineaţă.* (herbalessence.ro) (Incomp)[1]

(12) *Atunci când Jamie găteşte, zilele sunt* ***delicios de minunate****.* (consumatoronline.ro) (Sup)

1.5. Seducător („care seduce, incită, captivează prin aspect, prin fel de a fi etc., (persoană), fermecătoare, încântătoare”) este mult întâlnit, ca adjectiv, mai ales în reclamele la parfumuri, la produse cosmetice.(*parfum seducător*, *machiaj seducător*).

În construcţia superlativă, *seducător de* este destul de selectiv cu adjectivele cu care se combină.

Seducător de *senin/simplu/frumos/puternic/roşii (buze)/zvelt/captivantă/bogat/ oscilantă/lungi (gene)/carismatic/trist/cinic/sexy/feminine* ş.a.

(13) *Într-o* ***atmosferă seducător de roşie şi aromată*** *de cele mai fine esenţe, ne-am reîntâlnit cu bucurie pentru a celebra femeia şi frumuseţea ei diafană.* (avonspaceblog.ro)

2. Şi exprimarea familiar-argotică exploatează această modalitate de realizare a superlativului.

Bestial, *criminal*, *demenţial*, *mortal* devin în limbajul argotic, cu precădere în cel al adolescenţilor, sinonime cu „grozav, extraordinar, formidabil”[2].

2.1. Bestial de *uşor/mare/gustoasă/comic/dulce*/*tare* „grozav, cool”:

(14) a. *am papuci cumpăraţi din afară şi sunt făcuţi în România.* ***Bestial de mişto****, de rezistenţi*. (arhiblog.ro) (Sup)

b. *ţin minte şi eu când am fost acum 5-6 ani la Băile Herculane. A fost* ***bestial de super***. (sm.supermix.ro) (Sup)

[1] Dacă ţinem seama de sensul de bază al lui *delicios*, asocierea cu *frumos* este bizară, credem noi chiar incompatibilă.

[2] Volceanov (2007) şi dicţionarurban.ro, 123urban.ro.

BDD-V820 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.188 (2026-11-07 07:03:21 UTC)

c. *care sunt tipii* ***bestial de cool*** *care desenează creaturile şi personajele din jocurile video...* (orasuldesmarald.wordpress.com) (Sup)

(15) *trebuie să-ţi spun că se aude* ***bestial de bestial***. (forum.fanclub.ro)

2.2. Demenţial de *funny/mişto/tare/aromată/amuzante/enervant/profund/ieftină/ delicioasă/gustoase/dramatic/sexy/actual/inspirate/captivantă/stupid*

(16) *Este* ***demenţial de finuţă*** *şi* ***de frumoasă*** *prima rokie...* (forum.7p.ro)

(17) *a. Asta o spun eu care sunt pro-Băsescu total şi necondiţionat şi care sunt anti-PDL mai mult decât total…super total,* dementţial de ***total!*** (reportervirtual.ro) (Incomp)
b. *Pornesc din nou, (o ia la sfert) un zgomot metalic* dementţial de ***uriaş****, cu „bătaie"... venind.... dinspre motor...* (aro4x4.net) (Incomp)

2.3. Criminal de *bun/sensibilă/plăcută/haios/prost/frumoasă/captivantă/comice/mari/ drăguţ/poznaş:*

(18) *E blond natural, fir subţire şi* ***criminal de mătăsos!*** (idieta.ro)

2.4. Mortal de *frumos/bun/sexy/proastă:*

(19) *Viaţa-i* ***mortal de frumoasă****!* (ovidiuscridon.blogspot.com)

(20) *mamă, amalia, cum arată [tortul n.n.]...cred că e* ***mortal de bestial*** *ce e.* (culinar.ro/forum)

Conotaţia negativă este dată de *nasol, naşpa* şi *penal. Penal* are sensul „nasol, urât, expirat, jenant; (despre pers.) idiot, prost, jalnic”[1].

2.5. Nasol de *nashpa/mici/rău:*

(21) ***Nasol de naşpa****: Claudiu Brînzan - prefect de Galaţi!* (antidotul.ro)

2.6. Naşpa de *plictisitor/urât/mişto/naşpa:*

(22) ***Naspa de naspa****! adică nu am mai văzut în viaţa mea un joc aşa de nasol* (joc-jocuri-barbie.ro)

2.7. Penal de *urât/mică* (*oferta, dobânda*)/*banal:*

(23) *un cod civil care este* penal de prost *şi un cod penal care este penibil şi juridic şi, mai ales, moral...* (gandul.info)

3. Scandalul pensiilor exagerat de mari ale unor foşti demnitari, funcţionari ai statului a lansat construcţia superlativă *nesimţit de mari* în opoziţie cu *pensii*, *salarii nesimţit de mici*, alte substantive determinate fiind: *salarii, pensii, preţuri, comisioane, fraude, costuri*.

Nesimţit de apare însă şi în alte contexte*: aglomerate (străzi)/ignoranţi/exagerat/ bombastică/ridicoli/evident/mulţi (bani)/indiscret/insistenţi:*

[1] http://www.dictionarurban.ro şi http://www. 123urban.ro.

BDD-V820 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.188 (2026-11-07 07:03:21 UTC)

(24) *Măi, „anonimu”, dar eşti* nesimţit de nesimţit*! Tu vorbeşti de „detractori” … în condiţia ta de hahaleră ???* (medicinist.com)

4. Am optat pentru **jenant** şi **penibil**, sinonime de altfel, pentru a ilustra un caz interesant de „împlinire reciprocă de sens”[1], uneori până la tautologie, şi pentru a semnala existenţa unui nou cuvânt provenit din contaminarea celor două: **jenibil**.

4.1. Jenant de *redus (bugetul)/naiv/întârziată/răutăcioase/simplă/mică/neserioşi/ ieftine/comerciali/linguşitoare/josnice/banale/pueril/imatur/elogios/corecţi/scumpă* etc.:

(25) *Am reuşit să ajung şi eu astăzi la plajă, exasperată de culoarea mea* ***jenant de albă.*** (blogcatalog.com)
(26) *De altfel gara e o permanentă tentaţie a cafelei, chiflelor şi prăjiturilor* jenant de ***dulci*** *şi mai ales* ***jenant de scumpe***. (mynetboot.de)
(27) *E* ***jenant de penibil*** *când pici ca musca în lapte în animozităţile dintre nişte oameni...* (romanialibera.com)

4.2. Penibil de *banal/neinspirat/neproductiv/nerealist/neoriginală/populist/ridicolă/ slugarnic/slabă (oferta)/puţin/uşor/inculţi/sentimentală/răutăcioşi* etc.:

(28) *Ăla era sufletul grupului Vacanţa Mare, fără el deveniseră din ce în ce mai* ***penibil de naşpa***. (erdeeslink.net)
(29) *Pe urmă fă o analiză dacă ceea ce susţii nu e cumva deplasat şi fără suport, dacă nu chiar* penibil de jenant, *dovedind că nu ai cunoştinţă despre aceasta.* (porumbei.ro)
(30) *Un primar* ***penibil de penibil****, un ministru la fel ca fostul primar*. (rezistenta.net)
(31) *am vazut meciu lu dinamoo da a lu steaua a fost* ***penibil de jenal***[2]**.** (metalfan.ro/forum)

4.3. Jenibil[3] **de** *prost/simplu/nefericită (reclamă)/prost/cretin/mari (preţuri*):

(32) *Eşti* ***jenibil de penibil****!* (blog.happyhour.ro)

Concluzii

Deşi succintă şi selectivă, credem că analiza întreprinsă asupra construcţiilor prezentate poate duce la următoarele constatări:

− unele asocieri (adverb-adjectiv) sunt prezente mai ales în limba literară şi în vorbirea oamenilor cultivaţi (limbajul criticii literare, al celei de artă şi de film);

− altele sunt prezente în limbajul colocvial, familiar, ilustrând uşurinţa vorbitorilor de a crea, corect şi expresiv, astfel de structuri, după un model existent (sursele exemplelor sunt de cele mai multe ori forumuri de discuţie);

− o particularitate a acestei construcţii de superlativ este adverbul determinant „care îşi poate spori capacitatea expresivă sau intensificatoare atunci când este folosit în sens figurat”[4];

[1] Lüder (1995: 113).
[2] Cuvânt inventat de studenţi pentru a înlocui expresia *penal de jenant* (http://www.dictionarurban.ro).
[3] Combinaţie între *jenant* şi *penibil* (v. dictionarurban.ro).
[4] Lüder (1995: 113).

BDD-V820 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.188 (2026-11-07 07:03:21 UTC)

− asocierile neobişnuite, asocierea cu un adjectiv deja purtător de sem superlativ, asocierile tautologice, deşi ocazionale, semnalează spontaneitatea vorbitorilor, nevoia continuă de expresivitate şi de „exagerare voită, de extremizare a termenilor, exprimată mai ales prin forme care ascund în spatele lor superlativul”[1].

BIBLIOGRAFIE

Gramatica limbii române, 2005, I, *Cuvântul*, Bucureşti, Editura Academiei Române (GALR I).
Leonte, Corina, 1998, „Superlativul în argoul tinerilor”, *Studii şi cercetări lingvistice*, XLIX, 1-2, p. 163−167.
Lüder, Elsa, 1995, *Procedee de gradaţie lingvistică*, Iaşi, Editura Universităţii Al.I. Cuza.
Mihai, Cornelia, 1963, „Valoarea adverbială a adjectivelor în limba română contemporană”, *Studii şi cercetări lingvistice*, XIV, 2, p. 209−217.
Volceanov, George, 2007, *Dicţionar de argou al limbii române*, Bucureşti, Editura Niculescu.
http://www.dictionarurban.ro
http://www.123urban.ro
http://www.dexonline.ro

Some Considerations on the Use of the Romanian Grammatical Construction "Adverb* + de + *Adjective"

In Romanian, a very common grammatical construction which perfectly renders the idea of the superlative is *adverb + de + adjective*, mainly promoted and spread by the language of advertising (i.e *perfectly white/clean*, *dangerously good*, etc)

Having considered some relevant examples of such constructions, we conclude that:

− some connections are specific to the literary language and are used mainly by educated people (i.e the language used by literary criticism, art criticism, film criticism)

− other constructions are commonly present in the colloquial language, which means that people find it easy to create correct and suggestive constructions by following a well-known pattern

Consequently, we shall put forward some relevant constructions, which have been chosen from a wide range of examples. There are electronic sources that have been used in order to make this selection, and Google is a typical example of such electronic device.

The linguistic observations focus on various adverb formations and semantic features of adverbs.

[1] Leonte (1998: 163).

BDD-V820 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.188 (2026-11-07 07:03:21 UTC)